

Hetvenöt év után ismét áll a kisszebeni főoltár

A középkori Magyar Királyság egyik legnagyobb és legszebb gótikus szárnyas oltára 1496 és 1896 közt a felvidéki *Kisszeben* (ma: *Sabinov*) Keresztelő Szent Jánosról elnevezett plébániatemplomában állt. A millenáris ünnepekre a fővárosba szállították és máig itt maradt. Kezdetben, 1909-ig az Iparművészeti Múzeumban vendégeskedett, majd a Szépművészeti Múzeumban állították ki (előbb a Román Csarnokban, 1928-1944 között pedig a Márvány Csarnokban volt látható). Budapest bombázásakor, 1944 novemberében szétbontották és az épület pincéjében tárolták. A sérült táblaképek restaurálása 1954-ben kezdődött és folytatódott a hatvanas években, végül az oltár darabjai 1973-ban a Régi Magyar Gyűjtemény átadásával a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonába kerültek, amely akkoriban költözött a Kossuth téri, egykori Kúriából új székhelyére, a budai Várba. Az egyes darabok helyreállítása a nyolcvanas évek végétől a kilencvenes évek végéig folytatódott, de a teljes főoltár felújítása csak most fejeződött be, *Dabronaki Béla* restaurátor irányításával és kitartó közreműködésével. Hetvenöt évi kényszerű rejtőzködés után a lenyűgöző remekmű most frissen restaurálva, ismét a régi fényében ragyog a Budavári Palota D épületének első emeletén. A Késő gótikus szárnyasoltárok állandó kiállításán, amelynek *Poszler Györgyi* művészettörténész a kurátora.

Az oltárszekrényben három fából faragott, festett és dúsan aranyozott szobor áll: középen a Madonna – akinek a feje fölött lebegő két angyal valaha díszes koronát tartott, amely időközben elveszett –, balról a névadó Keresztelő Szent János, jobbról pedig Szent Péter. A keretező négy fülkében a hagyomány szerint a korabeli közkedvelt vértanú szüzek, a főalakokhoz képest fele méretű szobrai sorakoznak. A szekrény két kitárt ajtaján, a belső, ünnepi nézetben, a nyolc táblaképen a védőszent legendájának nyolc epizódja tárult a hívek elé, finoman faragott, lombdíszítményekkel övezett keretekben. Az oromzat eredetileg több emelet magas volt, de mára csak töredékeiben maradt fenn, gótikus fiatornyokkal és növényi ornamentikával, a Fájdalmas Krisztus szobra fölött feszülettel. Az oltárszekrényt az úrasztal lapjával összekötő talapzat – az ún. predella – csipkészerűen áttört, jelképes bibliai gyümölcsökkel (szőlőfürt, gránátalma), leveles ágakkal, virágokkal, madarakkal zsúfolt, kétoldalt patinás címerpajzsokkal és más heraldikai elemekkel kiegészítve. A főoltár belső része a legékeesebb és az egyházi évben a hívők csak ünnepi alkalmakkor láthatták, amikor az oldalszárnyakat teljes egészében kitárták. Szokványos hétköznapiokon a „szekrényajtók” huzamosan zárva maradtak, de az istentiszteletek résztvevői ekkor sem maradtak vizuális „lelki táplálék” nélkül, mert a szárnyak becsukása után láthatóvá váló ti-

zenhat kép sorozata balról jobbra „olvasva” a latin Credo (magyarul a „Hiszekegy”) szövegét pontosan követhető tételekkel szemlélteti. Az apostoli hitvallásnak ilyen szabatos és részletes ábrázolása a hazai egyházművészetben – sőt, ebben a sajátos műfajban akár szélesebb földrajzi régióban is – egyedülálló. A különleges témaválasztás a művészettörténészek feltételezése szerint a meglehetősen tehetős donátor (adományozó – *a szerk.*) kívánsága lehetett. Az illető a korának színvonalából kiemelkedő minőségű alkotást Mátyás király uralkodása végén rendelte meg és a hétköznapi oldalt díszítő képek keretére írt évszám tanúsága szerint „Anno 1496”-ban készen-
átvette...

Wagner István

Az egyik megrongálódott oltárkép – mely az oltár csukott állapotában látszódik – restaurálás előtt (Fotó: MNG)

A kisszebeni oltár szemből, ünnepi, nyitott állapotában (Fotó: MNG)